

Nr 190

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. jämte i ämnet väckt motion.

(5:e avd.)

I propositionen nr 195 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 26 oktober 1962, föreslagit riksdagen att 1) godkänna en i statsrådsprotokollet redovisad överenskommelse den 16 oktober 1962 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m., 2) godkänna övriga i statsrådsprotokollet berörda förslag, 3) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts vidtagna erforderliga ändringar i vederbörliga personalförteckningar, 4) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts vidtagna erforderliga åtgärder för förslagets genomförande, 5) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1962/63 i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter, samt 6) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts meddela de föreskrifter, som erfordras för reglering av vissa frågor om samordning av personalpension m. m.

I propositionen förordas, i anslutning till vissa på det kommunala området träffade förhandlingsöverenskommelser, ändrad lönegradsplacering m. m. för bl. a. sjuksköterskor och motsvarande vårdpersonal inom det statliga sjukvårdsområdet. Förslagen, som förutsättes skola i huvudsak genomföras med verkan från den 1 juli 1962, beräknas medföra en kostnadsökning för löner för innevarande budgetår på omkring 17 miljoner kr. Vidare behandlas vissa frågor om samordning av personalpension m. m.

I propositionen redovisas en den 27 juni 1962, under förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, med TCO:s statstjänstemannasektion träffad överenskommelse angående ändrad lönegradsplacering för sjuksköterskor vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet m. m. Denna överenskommelse har den 28 juni 1962 godkänts av Kungl. Maj:t och anmäles för riksdagen genom förevarande proposition. Detta gäller även vissa av Kungl. Maj:t den 28 juni 1962 meddelade bestämmelser rörande ändrad lönegradsplacering m. m. för barnmorskepersonal vid karolinska sjukhuset.

I propositionen underställes vidare riksdagens prövning en den 16 oktober 1962 — under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande

— träffad förhandlingsöverenskommelse. Denna avser sjuksköterskepersonal inom andra områden än kroppssjukhusen och vanförestalterna, mental-sjukvårdspersonal, viss sjukvårds- och ekonomipersonal, laboratoriebiträden, köksföreståndare och kuratorer m. fl.

I fråga om den närmare innebörden av de ovannämnda förslagen får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet s. 2—6 jämte den vid detsamma fogade bilagan.

I propositionen behandlas vidare vissa frågor om samordning av personalpension m. m. Utskottet får härutinnan hänvisa till s. 6—9 i statsrådsprotokollet. I anledning av föreliggande motionsyrkande återger utskottet emellertid vad i statsrådsprotokollet anförts i fråga om samordning av reservpension och tilläggspension.

»Vid framläggandet av förenämnda proposition 1959: 151 anfördes (s. 15) i fråga om *reservpensioner* (pensioner på grund av anställning i krigsmaktens reserver eller motsvarande), att den för äldre statliga personalpensioner i allmänhet avsedda anordningen med basbelopp (summan av grundbelopp och rörliga tilläggsförmåner, förändrad årsvis efter förhandlingar och riksdagsbeslut) var avsedd att tillämpas också beträffande reservpensionerna, att dessa emellertid inte var avsedda att samordnas med folkpension, att samordning av reservpension med statlig lön och med pension enligt det nya pensionssystemet förutsattes ske *samt att* med hänsyn till angelägenheten av att bestämmelserna i ämnet inte skulle bli mera komplicerade än som nödvändiggjordes av den åsyftade saklösningen det härvid syntes få godtagas, om mindre förbättringar uppkom i vissa fall.

Någon erinran mot vad som sålunda uttalats gjordes icke av riksdagen.

I nyssnämnda sammanhang behandlades icke frågan om samordning av reservpension med pension på grund av lagstiftning om allmän pensionsförsäkring. Frågan om samordning av äldre statlig personalpension i allmänhet med allmän tilläggspension var föremål för förhandlingar med de statsanställdas huvudorganisationer under hösten 1961 och våren 1962 och denna frågas lösning ingick i den förhandlingsöverenskommelse, som låg till grund för riksdagsbeslutet angående statstjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m. (prop. 1962: 169; SU 152; rskr 341). Frågan om reservpensions samordning med tilläggspension upptogs ej heller till prövning i detta sammanhang.

Det synes vara rationellt att även i fortsättningen låta reservpensionerna normalt utgå som basbelopp. En förutsättning härför måste dock vara samordning med tilläggspension. Samordningen torde böra utformas med beaktande av vad som med stöd av nyssnämnda riksdagsbeslut föreskrivits för närmast jämförbara statliga personalpensioner. Med hänsyn till reservpensionernas större enhetlighet och angelägenheten av att bestämmelserna inte blir mera komplicerade än den åsyftade saklösningen nödvändiggör, torde dock förevarande samordning böra ske principiellt på det sättet, att reservpensionen allmänt behandlas som en avkortad personalpension, utgörande ett fast procenttal av hel sådan. Detta torde böra utgöra 25 procent. Vidare bör

beräknas hur många procent tilläggs pensionen utgör av oavkortad sådan. Samordning skulle härvid ske i det fall att de avsedda procenttalens summa överstiger 100. I detta fall skulle reservpensionen — såvitt ankommer på ifrågavarande samordning — minskas med den del av tilläggs pensionen, som framkommer genom att procenttalens summa i vad den överstiger 100 delas med procenttalet för tilläggs pensionen. Detta innebär exempelvis för anställningshavare, som är född 1914 eller senare och som på grund av sin sammanlagda inkomst av förvärvsarbete tillgodoräknats pensionspoäng från och med år 1960 till och med det år då han fyller 65 år, att då tilläggs pensionen utgår från 67 års ålder reservpensionen minskas med 25 procent av tilläggs pensionens belopp. Minskningen skall dock inte i något fall beröra reservpensionens grundbelopp, vilket utgår oförminskat. För den som är född 1910—1913 blir under i övrigt oförändrade förutsättningar det sist avsedda procenttalet ca 6—21 och för den som är född 1909 eller tidigare blir här avsedd samordning inte aktuell.»

I anledning av propositionen har i en inom andra kammaren av herr *Wachtmeister m. fl.* väckt motion (II: 920) hemställts att propositionen nr 195 icke måtte bifallas av riksdagen i vad avser samordning mellan reservpension och allmän tilläggs pension.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet — i den mån redogörelse icke lämnas i det följande — hänvisa till motionen.

Utskottet. Den förevarande propositionen avser dels ändrad lönegradsplacering för vissa tjänster och dels vissa frågor om samordning av personalpension m. m.

I vad propositionen avser *lönegradsplacering av tjänster* är densamma föranledd av vissa under innevarande år träffade förhandlingsöverenskommelser på det kommunala området, vilka ansetts böra föranleda åtgärder av motsvarande innebörd beträffande tjänster inom den statliga sektorn. Här avsedda tjänster innefattar sjuksköterskepersonal, skötarpersonal inom mentalsjukvården, laboratoriebiträden, viss sjukvårds- och ekonomipersonal, köksföreståndare, kuratorer m. fl. Ifrågavarande tjänster redovisas i en vid propositionen fogad bilaga, vilken innefattar förslag om lönegradsuppflyttning för sammanlagt ca 12 000 tjänster till en beräknad lönekostnadsökning för innevarande budgetår av ca 17 miljoner kr; sistnämnda belopp äskas i annat sammanhang å tilläggsstat till riksstaten för detta budgetår. Till grund för förslagen ligger med vederbörande personalorganisationer — under förbehåll för Kungl. Maj:ts resp. riksdagens godkännande — träffade förhandlingsöverenskommelser.

Med hänsyn bl. a. till önskvärldheten av att den kommunala och den statliga lönegradsplaceringen inom ifrågavarande områden sker efter enhetliga grunder har utskottet funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Detta avser, utom godkännande av lönegradsplaceringar och vissa därmed sammanhängande förhållanden, bemyndigande för Kungl. Maj:t

att vidta ändringar i personalförteckningar och åtgärder för förslagens genomförande samt att medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter. Till frågan om erforderlig medelsanvisning på tilläggsstat för innevarande budgetår återkommer utskottet vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 190.

Beträffande vissa *frågor om samordning av personalpension m. m.* har vad i propositionen nr 195 anförts inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande utom i vad avser frågan om reservpensions samordning med tilläggs pension.

Kungl. Maj:ts förslag i sistnämnda avseende innebär, att reservpension skall samordnas med tilläggs pension utgående enligt lagen om allmän försäkring. Sådan samordning har hittills icke varit föreskriven. Enligt förslaget skulle härigenom reservpension, då tilläggs pension tillkommer, i vissa fall minskas. Såsom utgångspunkt för förslaget har principiellt angivits, att reservpensionen allmänt skall behandlas som en avkortad personalpension, utgörande ett fast procenttal av hel sådan. Detta procenttal föreslås skola utgöra 25, varigenom i stort skulle åstadkommas samma resultat som vid samordning av statlig personalpension i allmänhet med tilläggs pension. En beräkning förutsättes skola ske av hur många procent tilläggs pensionen utgör av oavkortad sådan. Såvitt ankommer på ifrågavarande samordning föreslås reservpension skola minskas med den del av tilläggs pension som framkommer genom att summan av de nämnda procenttalen, i vad den överstiger 100, delas med procenttalet för tilläggs pensionen. Den minskning av reservpensionen som enligt förslaget skulle inträda vid samordning med tilläggs pension förutsättes inte i något fall skola beröra reservpensionens grundbelopp, vilket skall utgå oförminskat.

I motionen II: 920 har hemställts att förevarande proposition icke bifalles i vad den avser samordning mellan reservpension och tilläggs pension. Till stöd för nämnda yrkande anförts i huvudsak, att frågan huruvida reservpensionsförmånen har karaktär av pensionsförmån eller icke får anses oklar, att reservpension förutsatts skola utgöras av grundbelopp och rörliga tilläggsförmåner men att vid full tilläggs pension det rörliga tillägget på reservpension kommer att vid bifall till förslaget bortfalla, att staten inbetalar en mycket obetydlig ATP-avgift med anledning av tjänstgöringen som reservbefäl, att reservbefälets pensionsfråga har aktualitet för lång tid framåt oaktat pensionssystemet numera i princip utbytt mot ett premiesystem samt att genomförandet av förslaget kan påverka frågan om personalens kvarblivande i reservanställning längre än till 38 års ålder.

Utskottet vill i anslutning till vad i motionen anförts understryka, att rörliga tilläggsförmåner å reservpensions grundbelopp icke genom den i propositionen föreslagna samordningen med tilläggs pension avses skola till någon del bortfalla tidigare än — i normalfall — vid 67-årsåldern. Under 11-12 år dessförinnan skall i regel utgå dels grundbelopp, dels tilläggsförmåner. Motsvarande avses skola gälla den ökning av grundbelopp och tilläggsförmåner som är förenad med kvarstående i anställningen till 47

eller 55 års ålder. Beträffande den i motionen framhållna omständigheten att staten inbetalar en mycket obetydlig ATP-avgift med anledning av tjänstgöringen som reservbefäl må påpekas, att liknande förhållanden förekommer inom annan statlig pensionering och att härvid över huvud taget samordningsfrågor betraktas icke som frågor om avgiftsresultat utan som frågor om förmånsavvägning.

Utskottet har vid sitt ståndpunktstagande till sakfrågan i förevarande fall särskilt beaktat, att den i propositionen föreslagna samordningen av reservpension med tilläggs pension avsetts skola ge ett resultat som i huvudsak motsvarar vad statsmakterna på grundval av förhandlingar med de statsanställdas huvudorganisationer beslutat i fråga om bl. a. statstjänstemän i allmänhet för närmast jämförbara fall. Härmed avses samordning med tilläggs pension av personalpension till deltidsanställda och anställda med intermittert tjänstgöring. Utskottet har därför funnit den i propositionen föreslagna lösningen av samordningsfrågan i förevarande fall lämplig. Vid sin prövning av förevarande spörsmål har utskottet icke funnit anledning förorda avvikelser från Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, vilket utskottet sålunda tillstyrker. Följaktligen avstyrker utskottet det framställda motionsyrkandet. Utskottet anser sig emellertid i detta sammanhang böra understryka, att huvudsynpunkten vid frågans bedömning varit en strävan att i huvudsak nå samma resultat av den nu ifrågakvarande samordningen som av samordning med tilläggs pension av statlig personalpension för närmast jämförbara grupper. Skulle erfarenheten utvisa att det vid den praktiska tillämpningen av samordningsbestämmelserna uppkommer ett otvetydigt behov av förnyade överväganden i ämnet kan frågan härom aktualiseras i lämpligt sammanhang.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) godkänna den i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 26 oktober 1962 redovisade överenskommelsen den 16 oktober 1962 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.,

2) godkänna övriga i statsrådsprotokollet berörda förslag,

3) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts vidtaga erforderliga ändringar i vederbörliga personalförteckningar,

4) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts vidtaga erforderliga åtgärder för förslagens genomförande,

5) bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1962/63 i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts medge överskridanden av maximerade anslag och anslagsposter,

6) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 920 bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad som i statsrådsprotokollet anförts meddela de före-

skrifter som erfordras för reglering av vissa frågor om samordning av personalpension m. m.

Stockholm den 4 december 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, fröken Andersson, herrar Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Mårtensson, Nils Theodor Larsson, Källqvist, Virgin och Nils-Eric Gustafsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Blidfors, Almgren, Andreasson, Eliasson i Sundborn, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Kårby, Löfroth, Heidenberg, Nelander och Turesson.